

శ్రీః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీమాన్ వేంకటనాథార్యః కవితార్కికకేసరీ ।

వేదాంతాచార్యవర్యో మే సన్నిధత్తాం సదా హృది ॥

కవితార్కికసింహ సర్వతంత్రస్వతంత్ర
శ్రీమద్వేదాంతదేశిక విరచితం మహాకావ్యం

॥ యాదవాభ్యుదయః ॥

॥ ఏకాదశః సర్గః ॥

This document* has been prepared by

Sunder Kidambi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజమహాదేశికన్

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

---

*This was typeset using skt, L^AT_EX, Itrans, and the **Tikanna** font.

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
॥ యాదవాభ్యుదయః ॥
॥ ఏకాదశః సర్గః ॥

తదద్భుతం క్రీడితకం క్రమేణ
శ్రుత్వా హరేరప్రతిమానశక్తేః ।
మహాబలాః కంసవధాదిజన్మా
మన్యుః ప్రపేదే మగధేంద్రముఖ్యాః ॥ 11.1 ॥

గోపాలడింభో నరపాలహంతా
కులే యదోరంచితమాతపత్రం ।
అన్యచ్ఛ భూమ్యామధరోత్తరత్వం
హంతే తి వాదాః ప్రభురభ్యనందత్ ॥ 11.2 ॥

హాలాదిభిర్వైతివరైర్యథార్హం
రథాంగముఖ్యైరపి రామకృష్ణౌ ।
స్వప్రతియోగ్యావసరోపయాతైః
ప్రాచీం శ్రియం ప్రాదురభావయేతాం ॥ 11.3 ॥

స దైత్యజిద్వధ్యవరూఢినీనాం
సంప్రాపకం సారథిమాత్రశేషం ।
పునః ప్రవృత్తానుశయః పురీం స్వాం
నిన్యే జరాసంధమహోర్యసంధః ॥ 11.4 ॥

సమాహృతైః సైన్యమహోసముద్రైః
ఆయాతమష్టాదశ సాంపరాయాః ।

దేహావశేషం ప్రజిఘాయ దీనం
దేహాన భీమేన విభేత్తుమిచ్ఛన్ || 11.5 ||

స్వదత్తశక్త్యా ముచుకుందదృష్ట్యా
భస్మావశేషో భవితా ద్రుతం యః |
కలేరివాత్మానమనంతదోషం
యం కాలపూర్వం యవనం ప్రచఖ్యుః || 11.6 ||

బలస్య చ స్వస్య చ బాహుభూమ్నా
యదాహృతమ్లేచ్ఛమృగాధిపానాం |
సహస్రకోటీగుణితం సహస్రం
పంచత్వమాయాస్యతి పంచసంఖ్యం || 11.7 ||

తదాగమే యాదవపుంగవనాం
విప్రావమానోపనతం విషాదం |
నివారయామాస న వాసుదేవః
ప్రఖ్యాపయన్ బ్రాహ్మమృషేః ప్రభావం || 11.8 ||

నిసర్గనిధ్యేయపరావరః సః
సంమంత్ర్య సార్థం యదువంశవృద్ధైః |
విహోతుమిచ్ఛన్ మధురాం శుభంయుః
సంకల్పయామాస పురీం తదన్యాం || 11.9 ||

స్వయం ప్రవృత్తైరపి వృష్ణవీరైః
త్రా తుం క్షమాం త్రాసితదైత్యలోకః |
అనన్యసాధారణశక్తిరన్యాం
సంకల్పయామాస పురీమపూర్వాం || 11.10 ||

జహౌ ధరిత్రీమివ జామదగ్న్యః
కౌలీమయోధ్యామివ కోసలేంద్రః |

అచింత్యవృత్తిర్మధురామనింద్యాం
తజ్జన్మజాతో మహిమా తు నైనాం॥ 11.11 ॥

పరిత్యజన్నప్యభిమత్య తిష్ఠన్
వ్యాప్తః శుభం వ్యక్తిపదం తదగ్ర్యం।
అనన్యభాజామభజత్ స దేవః
తస్మిన్ సతాం ప్రాగివ సన్నిధానం॥ 11.12 ॥

అహంసపద్మామివ వాహినీం తాం
వీతేందుతారామివ వాసతేయాం।
సమాప్తకార్యామివ సత్రశాలాం
శూన్యాం పురీం ప్రేక్ష్య జగామ శౌరిః॥ 11.13 ॥

చిత్రావశేషద్విరదాశ్వయోధా
శుకాదిసంభాషణశేషసూక్తా।
మణిప్రభాశేషితదీపికా సా
నామ్నైవ మాధుర్యవతీ తదాఽఽసీత్॥ 11.14 ॥

ప్రాచీనమాదృత్య నివాసభూమిం
ప్రత్యజ్ముఖీం పద్ధతిమాదదానా।
స్థిరం పదం ప్రాప్తుమియేష సేనా
సత్త్వాధికా ధీరివ సాత్త్వతానాం॥ 11.15 ॥

ఉత్సారయన్ ధూలిమివాగ్రయాయీ
వినిర్దిశన్ వాసమివాతిదూరాత్।
ప్రత్యుద్గమాయ త్వరయన్నివాభిం
మరుద్వవౌ మందవిధూతకేతుః॥ 11.16 ॥

ప్రభూతభీమోన్నతనాగనక్రా
పారిప్లవైరూర్మిమతీ తురంగైః।

అపూర్వవారాన్ని ధిమావ్రజంతీ
స్వయం తథా శౌరిచమూరభూత్ సా || 11.17 ||

సమేతి మాం సాత్త్వతవాహినీయం
సిష్ఠాసయా హంత జిగీషయా వా |
ఇతి ప్రభూతాద్భుతవైభవాం తాం
ఉపేంద్రనాథాముదధిః శశంకే || 11.18 ||

గతాగతైరోద్ధుమివ ప్రవృత్తైః
ఆసీదతామద్భుతభీమవేగౌ |
మిథఃప్రతిచ్ఛందతయా ప్రతీక్ష్యై
వేలావనే సైన్యమహాసముద్రౌ || 11.19 ||

మహీయసా సైన్యరవేణ సద్యః
పయోధిరంతర్హిత తీవ్రఘ్నూషః |
ప్రకంపమానో భృశమాబభాసే
భయేన తూష్ణిమివ భావ్యమానః || 11.20 ||

ప్రతీక్ష్య సేనాముపధావమానాం
పత్యా నదీనాం ప్రణిధీయమానః |
ప్రకాశయన్ సర్వజనానుకూల్యం
సమీరణో మందతరం చచార || 11.21 ||

వదాన్నివ స్వాగతమాగతేభ్యః
ప్రభూతసంతోషభవైః ప్రణాదైః |
తరంగహస్తప్రహితైః సరస్వాన్
అభ్యర్చయామాస యదూన్ పయోభిః || 11.22 ||

చిరప్రయాతం పరిహృత్య శయాం
అభ్యాగతం వారిధిరాదరేణ |

మిథఃసమామోజితవీచిహస్తః
ప్రాయః ప్రభుం ప్రార్థయత ప్రసాదం || 11.23 ||

నివేశ్య సేనాముదధేః సమీపే
తాలాంకసంభావితరాజతాలే |
దయార్ద్రమేఘూపమదేహభూమా
విశ్వంభరో విశ్రమయాంచకార || 11.24 ||

కదాచిదాత్మానమవాప్తరత్నం
కపాలినం చంద్రకలావతంసం |
క్షమం సుభిక్షాం చ దివం విధాతుం
ధ్యాతాగతం సింధుమథాదిదేశ || 11.25 ||

అనారత ప్రాప్తజయోద్యమానాం
ధర్మం నిజం ధారయతాం యదూనాం |
అపత్యరక్షోచితమంతరీపం
దివ్యోపమం దేయమిహ త్వయేతి || 11.26 ||

స తస్య దిక్పాలనివాసకల్పాం
విధితస్తో వృష్టిపురీం విశాలాం |
అగాధపాథః పరిఖాభిగుప్తం
ద్వీపం దదౌ దుర్గవిధానయోగ్యం || 11.27 ||

బలోత్తరాణామపి బహ్వామిత్రం
స్ఫీతం యదూనాం కులమీక్షమాణః |
అవంధ్యయన్ విశ్వవిదర్థశాస్త్రం
దురాక్రమం దుర్గమియేష కర్తుం || 11.28 ||

స శాసితా శాస్త్రమనుప్రతస్థే
కర్మాఽఽదదే కర్మఫలప్రదాతా |

ప్రభుః స్వబుద్ధ్యైవ జగంతి గోప్తుం
కుర్వీత బాహ్యైరపి కిం న గుప్తిం || 11.29 ||

ప్రభూతరత్నద్యుతికేసరం తత్
ప్రవాలపత్రౌఘపరీతపార్శ్వం |
స్థానం హరేరిష్టతమం తదాసీత్
సంభూతిరాజీవమివేందిరాయాః || 11.30 ||

ప్రచోదితస్తత్ర చ విశ్వకర్మా
నాథప్రసత్త్యై నలినాసనాద్యైః |
రథ్యాదివైచిత్ర్యవతీం వితేనే
రాశిం గుణానామివ రాజధానీం || 11.31 ||

స శిల్పవిద్యాం విధినోపదిష్టాం
అశేషతో నూనమధీత్య దాక్ష్యాత్ |
శుభాని తస్యాం భవనాని కర్తుం
సౌధేషు దివ్యేషు చకార యోగ్యాం || 11.32 ||

గతాగతార్థం హరివాహినీనాం
సేతుం చ యోగేన బబంధ సింధౌ |
చకార దిగ్భాగ విమూఢతాం యః
ప్రత్యర్థినాం చక్రధర ప్రభావాత్ || 11.33 ||

నలేన పూర్వం స్వసుతేన సృష్టాత్
నవీనమన్యూనతరం స్వక్లేప్తం |
సమీక్ష్య తుష్యన్నపి విశ్వకర్మా
నాథాయ రోచేత న వేత్యతామ్యత్ || 11.34 ||

స సేతురాస్కందితకూలయుగ్మః
 సంకల్పితో వాసవలోకతజ్ఞాః |
 మహాపురీం తాం చ మహీం చ మాతుం
 మధ్యే తులాదండ ఇవార్పితోఽభూత్ || 11.35 ||

నివేదితాం నిర్జరశిల్పినైవ
 స్వయం చమత్కారవతా సుక్ష్మప్రాం |
 అదృష్టపూర్వామివ విశ్వదర్శి
 దృష్టిః సతాం ద్రష్టుమియేష నాథః || 11.36 ||

నిజప్రతిచ్ఛందనిదర్శనీయాం
 మృగ్యోపమానాంతరమృష్టకాంతిం |
 ఉదన్వతా దత్తకరేణ దేవః
 ప్రదర్శితాం పూర్వమవైక్షతైనాం || 11.37 ||

అనన్యదృష్టిం నగరీ నవీనా
 విస్మేరతాం విశ్వపతిం నినాయ |
 స్వయంప్రభైః సౌ ధభరైరుదారైః
 తుంగైః సుమేరోరివ రత్నశృంగైః || 11.38 ||

తామద్భుతాం తారకితాగ్రసౌధాం
 ధర్మస్య పూర్ణామివ యోగసిద్ధిం |
 సపౌరమృత్యుః సమయాన్వవేక్షీ
 వివేశ వృష్ణ్యంధకయాథనాథః || 11.39 ||

పరేణ నాకం ప్రలయానభిజ్ఞాం
 అధీయతే యస్య పురీమచింత్యాం |
 స లోకనాథో విదధే సనాథాం
 దూరాధికాం ద్వారవతీం దివోఽపి || 11.40 ||

విధాయ యస్యాం విదితైః స్వచిహ్నైః
 యదూఽ యథాస్థాన నివేశతుష్టాః ।
 తామేవ నాథఃత్రిదశాభినంద్యాం
 త్యక్తామయోధ్యాం మధురాం చ మేనే ॥ 11.41 ॥

ఉదన్వతి వ్యోమతలే చ లగ్నాం
 దృష్టోభయా దర్పణదర్శనీయే ।
 యామద్భుతామాత్మపురీం చ దేవాః
 ఛాయామమన్యంత మిథః సమీక్ష్యాం ॥ 11.42 ॥

ప్రాకారచక్రం పృథుభిస్తరంగైః
 ఆస్ఫాలయన్నంబుధిరాత్తవేగః ।
 అమర్త్యముఖ్యైరపి జాతకోపైః
 అక్షోభ్యతాం వ్యాకురుతేవ యస్యాః ॥ 11.43 ॥

యత్సౌధపర్యంకజుషాం వధూనాం
 సంగృహ్య నిఃశ్వాసగుణం సమీరః ।
 పద్మేషు నూనం ప్రదిశఽ ప్రభాతే
 గతాగతం యాతి గవాక్షవర్తూ ॥ 11.44 ॥

జాలాని యత్రాగురుధూమజాలైః
 సందిగ్ధపారావతసన్నిధానైః ।
 అవాసయఽ నూనమహార్యగంధాన్
 ఆసేదుషాం నాకసదాం విమానాః ॥ 11.45 ॥

పరార్థ్యరత్న ప్రచితా త్మభిర్యా
 ప్రాసాదమాలాభిరలంకృతాంగీ ।
 నాథోపభోగానుగుణాం పయోధౌ
 ననంద దృష్టైవ నిజామభిఖ్యాం ॥ 11.46 ॥

మణిప్రదీప ప్రశమప్రయుక్తే
 విహారచూర్ణే విఫలే వధూనాం |
 అపత్రపాయాః సమయేఽపి యస్యాం
 అభూదనాస్థా పరమార్థదీపే || 11.47 ||

ప్రాయేణ యత్ర ప్రమదాజనానాం
 నిత్యం గుణైరప్రతిమైర్నిరుద్ధాః |
 సంస్కారయోగాదపి లబ్ధసత్త్వాః
 చిత్రార్పితా నాకసదో విచేరుః || 11.48 ||

యదంతరే యామికవారణానాం
 ఆసేదుషామంబునిధేరభిఖ్యాం |
 కరాభిమర్శేషు పునశ్చకాసుః
 కల్లోలలగ్నా ఇవ కర్ణశంఖః || 11.49 ||

సౌధేషు యస్యాం యువసేవితేషు
 త్రివిష్టపాదప్యధికోన్నతేషు |
 ప్రీలాతిభారాన్నమితా ఇవాఽఽసన్
 వైమానికైరధ్యుషితా విమానాః || 11.50 ||

న షడ్భిరాసన్ వ్యసనాని పుంసాం
 యద్వాసినామీతిభిరూర్మిభిర్వా |
 అయోగయత్నేన వినైవ చాంతే
 జజ్ఞై జగద్ధాతరి బుద్ధిరేకా || 11.51 ||

అదేశకాలప్రవిభాగభాజా
 భూమ్నా జగద్ధాతురచింత్య భూమ్నః |
 యస్యాం విహారోపవనాన్యభూవన్
 సమాధియోగ్యాని తపోవనాని || 11.52 ||

అనంహసామధ్వరదీక్షితానాం

ఆహ్వనతః ప్రాగపి సన్నిధానాత్ |

అభుంక్త కృత్స్నాని హవీంషి నిత్యం

యత్ర స్వయం యజ్ఞతనుః స దేవః || 11.53 ||

రతిప్రసూతా ఇవ రాజకన్యా

రసో దధేర్మూర్మిపదం భజంత్యః |

విరక్తభావ్యం తమవాప్య యస్యాం

రాగోపపన్నా రమయాంబభూవుః || 11.54 ||

ప్రవాలచిత్రీకృతజాలకశ్రీః

సాలావృతా సంభృతపత్రజాలా |

పరిష్కృతా భద్రమ్మగాదిభిర్యా

బభౌ స్మరస్యేవ విహారవన్యా || 11.55 ||

ధ్వజాగ్రభిన్నాత్ తుహినాంశుబింబాత్

అనుక్షరంత్యా సుధయాఽనులిప్తైః |

చిరప్రక్లృప్తైరపి యత్ర సౌధైః

నిత్యం నవీనైరివ నిర్బభాసే || 11.56 ||

స్వవైభవైరప్రతిరూపశోభైః

వ్యక్తశ్చియో వాఙ్మనసా నివృత్తైః |

తిరోదధుర్యత్ర నరేంద్రవాసాః

స్వయంప్రభాం దేవసభాం సుధర్మాం || 11.57 ||

విభూతిభేదైరనుపప్లవైర్యా

భోగార్థినాం భూమిగతాప్యభౌమైః |

నివారయామాస తపో ధనానాం

వాసాదరం వాసవరాజధాన్యాం || 11.58 ||

యత్సాధరత్నప్రకరేషు విష్వక్
 ప్రసారితైరన్వహమైకముఖ్యాత్ |
 కర్తైః సహస్రేణ గృహీతదీప్తిః
 ప్రద్యోతతే నూనమతీవ భాస్వాన్ || 11.59 ||

యచ్ఛంద్రశాలాసు నిషేదుషీణాం
 మృగీదృశాం హారమణిప్రకాశైః |
 తిరస్కీయాం ప్రాప్య విలజ్జమానాః
 తారాగణా నూనమధశ్చరంతి || 11.60 ||

గృహేషు యస్యాం మణిభిత్తిభాగే
 ప్రతిక్షణం దృష్టముఖేందుబింబః |
 వధూజనః కేవలమగ్రహస్టైః
 ఆదత్త మంగల్యతయాఽఽత్మదర్శం || 11.61 ||

అనంతచిత్రప్రతిమాభిరామైః
 అజస్రమాక్రాంతదిశావకాశైః |
 అభావయద్గోపురవైభవైర్యా
 విశ్వప్రసూతేరివ వైశ్వరూప్యం || 11.62 ||

సరోభిరుల్లాసితపుష్కరశ్రీః
 సంగోజ్జితైః సంగమితప్రయాగా |
 ప్రభాసితా రత్నగణాంశుభిర్యా
 ధర్మాశ్రయాణామివ సంసదాసీత్ || 11.63 ||

హసద్భిరుచ్చైఃశ్రవసం హయాగ్రైః
 ఐరావతం దంతివరైశ్చ దృష్టైః |
 నరోత్తమైర్నాకసదశ్చ యాఽభూత్
 సుభ్రూభిరప్యస్పరసః స్వయం దౌఢ్యః || 11.64 ||

వప్రేషు యస్యాః స్ఫటికప్రదేశాన్
 ద్వారాభిమానాత్ ద్రుతమాపతంతః |
 అవాపురాగంతుజనాః సలీలైః
 అంతఃస్మితైర్నాగరకైర్నిరోధం || 11.65 ||

పయోభిరచ్ఛస్ఫటికద్రవాభైః
 దవీయసాం దర్శనమాదధానైః |
 సుధాధికస్వాదురసైరవిందన్
 స్వాంతోపమాం యత్ర సతాం సరస్యః || 11.66 ||

యామేకచిత్తః ప్రసమీక్ష్య తుష్యన్
 యాదోనిధేరాహితదిష్టివృద్ధిం |
 లజ్జామయాసీదివ విశ్వకర్మా
 లంకాదినిర్మాణకథాప్రసంగే || 11.67 ||

సమగ్రరత్నైః ఘృశుభాకృతిం యాం
 సనాయకాం మధ్యజుషా త్రిధామ్నా |
 రమ్యాం హి హృద్యాం హృదయేన నూనం
 రత్నాకరో రత్నమధత్త భూషాం || 11.68 ||

అభిన్నసత్వాన్నభసః పరస్మాత్
 క్షీరోదధేరంశుమతశ్చ బింబాత్ |
 రమాసఖస్య ప్రణిధానభాజాం
 యాఽభూత్ ప్రియం వ్యక్తిపదం పృథివ్యాం || 11.69 ||

యత్సౌధభాజాం నిశి సుందరీణాం
 ముఖేందుభిశ్చూషితకాంతిమిందుం |
 సద్యః స్వనిష్యందసుధాప్రవాహైః
 ఆప్యాయయామాసురివేందుకాంతాః || 11.70 ||

ఉద్వేలచంచత్తురగోర్మిమాలాం
 ఉద్ధోషితాముత్సవతూర్యఘూషైః |
 ప్రభూతరత్నైః ఘనిధిం పయోధిః
 యామద్భుతాం యా చ తమన్వకార్షీత్ || 11.71 ||

యద్వప్రశైలేషు దివాఽపి సింధోః
 ఆస్ఫాలనాదుత్పతితైః పృషదిభిః |
 ఉత్తిప్తముక్తాఫలదర్శనీయైః
 ఆలక్ష్యతారౌఘమభూద్విహాయః || 11.72 ||

కలత్రపుత్రాదిజుషామజస్రం
 దీర్ఘాయుషాం యత్ర సతాం జనానాం |
 ధర్మైకభాజుమితరే పుమర్థాః
 ప్రాయః స్వయం సన్నిదధుః స్వభూత్యైః || 11.73 ||

రరాజ సా రామజనార్దనాభ్యాం
 ప్రాప్తప్రకాశాఽపి యదుప్రవీరైః |
 సత్యేవ తారానికరే త్రిలోకీ
 చక్షుష్మతీ చంద్రదివాకరాభ్యాం || 11.74 ||

ప్రభుణా సహస్రవదనేన వర్ణ్యతాం
 ద్విగుణైరముష్య నయనైరవేక్ష్యతాం |
 శ్రుతిభిశ్చ తస్య బహుధా నిశమ్యతాం
 అధికాం తతః శ్రియమవాప సా పురీ || 11.75 ||

స్వయమజని కిమత్ర శ్వేతమేవంతరీపం
 పరిణతముత కించిద్భాగధేయం పృథివ్యాః |
 వరుణనగరమన్యద్వారిధేరుత్థితం వా
 కిమిదమితి పురం తత్ కీర్తయంతి స్మ పౌరాః || 11.76 ||

రామప్రష్టైరధివసతి సా రాజధానీ జగాహే
 లోకాధీశే సహ బహుమత్యైర్లోకపాలైరివాన్వయైః |
 ఆశ్చర్యాణాం ప్రకృతిరియమిత్యద్భుతావేశయోగ్యాం
 అప్రత్యూహామనితరతులారోహణీయామభిఖ్యాం || 11.77 ||

తన్మధ్యే విరచితశిల్పమేరుకల్పం
 వైచిత్ర్యాదపహృతవైజయంతగర్వం |
 ప్రస్పష్టం నిజమివ పారమేష్ఠ్యముర్వావ్యం
 ప్రాసాదం ప్రభురధివాసయాంచకార || 11.78 ||

రామః పునర్వ్రజముపేత్య విహారభేదైః
 ఆశ్వాసయన్ సహచరైః సుహృదశ్చ సర్వాన్ |
 విశ్రాణితాం దుహితరం వరుణేన విందన్
 సీరావకృష్టయమునాన్నపితో విజప్రేహా || 11.79 ||

ప్రత్యంచమబ్ధిమవధూతవతోఽతిదూరం
 దగ్ధశ్చ కూలమివ దక్షిణమస్త్రభూమ్నా |
 ఆకర్షతశ్చ సరితం సవితృప్రసూతాం
 రామస్య తస్య శుశుభే రసికస్య లీలా || 11.80 ||

పద్మయోనివచనాదుపనితాం
 ప్రాక్తనీం ప్రియతమామివ కాంతిం |
 రేవతస్య తనయామనురూపాం
 రేవతీం చ పరిణీయ స రేమే || 11.81 ||

|| ఇతి కవితార్కికసింహస్య సర్వతంత్రస్వతంత్రస్య శ్రీమద్వేంకటనాథస్య
 వేదాంతాచార్యస్య

కృతిషు యాదవాభ్యుదయే మాహాకావ్యే ఏకాదశః సర్గః ||